

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การรับรู้ของนักศึกษาและการปฏิบัติจริงของอาจารย์ที่ปรึกษาต่อบทบาท และคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษา มหาวิทยาลัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ คณะผู้วิจัยได้รวบรวม เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอไว้ดังนี้

1. ความหมายและประเภทของอาจารย์ที่ปรึกษา
2. ความหมายและจุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษา
3. ระบบการให้คำปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรี
4. บทบาทหน้าที่ คุณลักษณะและจรรยาบรรณของอาจารย์ที่ปรึกษา
5. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายและประเภทของอาจารย์ที่ปรึกษา

ความหมายของอาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ให้คำแนะนำนักศึกษาในความ รับผิดชอบของตน ทั้งทางด้าน การเรียนและการให้คำปรึกษาแนะแนวในด้านต่าง ๆ ได้รับความ คาดหวังว่าจะต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในภารกิจที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้สามารถให้ความคิดเห็น เป็นแหล่งความรู้ เป็นผู้ชี้แนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในสังคมอย่างปกติสุข เป็นตัวอย่าง ที่ดีทุก ๆ ด้านและปฏิบัติภารกิจด้วยความเต็มใจ

Good. C. V. (1973) ให้ความหมาย อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ ให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือนักศึกษาในด้านวิชาการ วิชาชีพ ตลอดจนปัญหาส่วนตัว ช่วยดูแลเรื่อง การเรียนตามหลักสูตร

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2555) ให้ความหมายอาจารย์ที่ปรึกษา หมายถึง อาจารย์ที่ได้รับการ แต่งตั้งจากคณะ เพื่อทำหน้าที่ให้การช่วยเหลือ แนะนำนักศึกษา ทั้งด้านการศึกษา ด้าน วิชาการ วิชาชีพ ช่วยดูแลนักศึกษาในเรื่องการศึกษาให้เป็นไปตามหลักสูตรและแผนกำหนด การศึกษา การใช้บริการสวัสดิการ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษา ตลอดจนการแนะนำ การใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยอย่างมีความสุข จนสำเร็จการศึกษา และได้รับประโยชน์จากมหาวิทยาลัย มากที่สุด

สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับปริญญาตรี (2539) ให้ความหมายอาจารย์ที่ปรึกษา คือ บุคคลที่ สถาบันอุดมศึกษาแต่งตั้งขึ้น เพื่อให้คำแนะนำช่วยเหลือนักศึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านวิชาการ ด้านพัฒนาบุคลิกภาพ ด้านการปรับตัวเข้าสังคม ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม ด้านการวางแผน และ ด้านการเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ

มหาวิทยาลัยมหิดล (2555) อาจารย์ที่ปรึกษา หมายถึง ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ให้ คำแนะนำปรึกษา ด้านวิชาการ ด้านกิจกรรมนักศึกษาด้านบริการและสวัสดิการนักศึกษาอย่างเป็น ระบบ ด้วยข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน รวมถึงการตักเตือนด้านความประพฤติ ให้คำปรึกษาและให้กำลังใจ

ทั้งนี้ เพื่อให้ให้นักศึกษามีการพัฒนาตนเอง มีความก้าวหน้าในด้านการศึกษามีทักษะทางสังคมและการใช้ชีวิตอย่างเหมาะสมและเป็นสุข

มหาวิทยาลัยศรีปทุม (2556) อาจารย์ที่ปรึกษา คือ อาจารย์ที่มหาวิทยาลัยมอบหมายให้เป็นผู้แนะนำ แนะนำ และให้คำปรึกษา นักศึกษากลุ่มหนึ่งในแต่ละปีการศึกษา โดยให้ใช้กระบวนการหรือกรรมวิธีของการให้คำปรึกษาเพื่อให้นักศึกษารู้จักและเข้าใจตัวเองทั้งในด้านการศึกษาเล่าเรียน เรื่องส่วนตัว เรื่องสังคม และเรื่องงานอาชีพของแต่ละคนในอนาคต

สรุปได้ว่า อาจารย์ที่ปรึกษาคืออาจารย์ที่ได้รับมอบหมายจากสถาบันอุดมศึกษาให้ทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือนักศึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านวิชาการ ด้านพัฒนาบุคลิกภาพ ด้านการจัดกิจกรรม ด้านสวัสดิการและบริการ เป็นต้น

ประเภทของอาจารย์ที่ปรึกษา

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2539) ได้แบ่งประเภทของอาจารย์ที่ปรึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเป็น 3 ประเภท คือ

1. อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ (Academic Advisor) เป็นผู้มีหน้าที่และบทบาทดูแลนักศึกษาในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ โดยทั่วไปจะเรียกว่า “อาจารย์ที่ปรึกษา” มีทั้งระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก จะเป็นผู้ดูแลแนะนำในเรื่องการเรียนในสาขาที่นักศึกษาสังกัด

2. อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมนิสิต นักศึกษา หรืออาจารย์ที่ปรึกษาชมรม (Student Activities Advisor) จะดูแลเฉพาะกิจกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีเท่านั้น เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีกิจกรรมสำหรับนิสิตปริญญาโทและปริญญาเอก

3. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ (Thesis Advisor) ดูแลเฉพาะเรื่องของการให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับวิทยานิพนธ์ ซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีในระดับปริญญาตรี

สำเนา ขจรศิลป์ (2534) ได้แบ่งประเภทของอาจารย์ที่ปรึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเป็น 3 ประเภท คือ

1. อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ (Academic Advisor) ได้แก่ คณาจารย์ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาแก่นิสิตนักศึกษาในภาควิชาหรือคณะวิชา อาจารย์ที่ปรึกษาแต่ละคนจะมีนิสิตนักศึกษาอยู่ในความรับผิดชอบ 10-20 คน จำนวนนิสิตนักศึกษาที่อยู่ในความดูแลของอาจารย์แต่ละคนนั้นขึ้นอยู่กับจำนวนอาจารย์และจำนวนนิสิตนักศึกษาในภาควิชา หรือคณะวิชา โดยทั่วไปคณบดีเป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาในคณะวิชา อาจารย์ที่ปรึกษาถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อสถาบันอุดมศึกษาเป็นอันมาก เพราะเป็นผู้ที่คอยให้การปรึกษาแนะนำกับนักศึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านวิชาการ ซึ่งเกี่ยวกับการเรียนการสอนของสถาบัน ด้านความเป็นอยู่หรือการดำรงชีวิตในสถาบัน และในสังคม ตลอดจนช่วยพัฒนานิสิตนักศึกษาในด้านวิชาชีพ สติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกายและจิตใจ

2. อาจารย์ที่ปรึกษาชมรมกิจกรรมนิสิต (Student Activities Advisor) ได้แก่ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาแก่นิสิตนักศึกษาในชมรมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา

3. อาจารย์ที่ปรึกษาหอพักนักศึกษา (Residential Advisor) ได้แก่ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษานิสิตนักศึกษาในหอพักนิสิตนักศึกษา

โดยทั่วไปเมื่อเรียกอาจารย์ที่ปรึกษา จึงมักหมายถึงอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ซึ่งปัจจุบันส่วนใหญ่ไม่ได้มีบทบาทหน้าที่ดูแลนิสิตนักศึกษาเฉพาะด้านวิชาการเท่านั้น แต่มีหน้าที่ครอบคลุมไปถึงเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาและส่งเสริมพัฒนาการของนิสิตนักศึกษาอีกด้วย เช่น 1) การให้คำปรึกษาในภาวะวิกฤต 2) การให้คำปรึกษาเพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาหรือการปรับตัว 3) การให้คำปรึกษาเพื่อป้องกันปัญหา และ 4) การให้คำปรึกษาเพื่อส่งเสริมพัฒนา

ความหมายและจุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษา

ความหมายของการให้คำปรึกษา

การให้คำปรึกษาเป็นการบริการที่ช่วยให้นักศึกษาเข้าใจตนเอง สามารถแก้ไขปัญหาและปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาไว้ดังนี้

วัชร ทรัพย์มี (2549) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการของสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษาซึ่งเป็นนักวิชาชีพที่ได้รับการฝึกอบรม กับผู้รับบริการซึ่งต้องการความช่วยเหลือเพื่อช่วยเหลือให้ผู้รับบริการเข้าใจตนเองเพิ่มขึ้น ปรับปรุงทักษะในการตัดสินใจและทักษะในการแก้ปัญหา ตลอดจนปรับปรุงความสามารถในการที่จะทำให้ตนเองพัฒนาขึ้น

รุ่งกานต์ กันทะหงษ์และสุทัศน์ ชันเลข (2549) กล่าวว่า การให้คำปรึกษา เป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือบุคคลที่มีวุฒิภาวะ มีประสบการณ์ และได้รับการฝึกฝนมา โดยมีความเชื่อมั่นว่าผู้ให้คำปรึกษาจะสามารถช่วยเหลือได้ เมื่อบุคคลได้รับการช่วยเหลือโดยวิธีการให้คำปรึกษาแล้ว จะส่งผลให้สามารถเผชิญกับปัญหา และตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

ศุภวดี บุญญวงศ์ (2531) ได้ให้ความหมายของการให้คำปรึกษาไว้ว่า การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการที่ผู้ให้คำปรึกษาซึ่งมีความรู้ได้รับการฝึกฝนอบรมมาเป็นอย่างดี ช่วยผู้มารับคำปรึกษาอันหมายถึง บุคคลที่ประสบปัญหาและความต้องการต่าง ๆ ให้สามารถแก้ไขปัญหาตลอดจนตอบสนองความต้องการนั้น ๆ โดยใช้กลวิธี ต่าง ๆ เพื่อจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ ผู้มารับคำปรึกษาสามารถตัดสินใจและดำเนินการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

เจียรนัย ทรงชัยกุล (2554) ได้ให้ความหมายของการให้คำปรึกษาไว้ว่า การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการช่วยเหลือซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ร่วมมือกันอย่างดีระหว่างบุคคลอย่างน้อยสองคน ได้แก่ ผู้ให้บริการปรึกษาซึ่งมีคุณสมบัติด้านส่วนตัวและด้านวิชาชีพที่เหมาะสมให้ความช่วยเหลือเพื่อให้เขามีความเข้าใจในตนเองและสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น มีทักษะและความสามารถในการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมและดำเนินชีวิตด้วยความสุขตามควรแก่สภาพ

อาภา จันทรวงศ์ (2550) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือโดยผู้รับคำปรึกษาพบปะกับผู้ให้คำปรึกษาภายใต้สัมพันธภาพที่ช่วยให้ผู้ขอรับคำปรึกษาเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง สภาพแวดล้อมและปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ได้ดีขึ้น การให้คำปรึกษาโดยการใช้เทคนิคและวิธีการทางจิตวิทยา ช่วยให้ผู้ขอรับคำปรึกษามีโอกาสสำรวจความรู้สึก ค่านิยม ตลอดจนข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวเอง เพื่อนำไปสู่ทักษะในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจเลือกเป้าหมายในการดำเนินชีวิตตนเองอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การให้คำปรึกษาควรดำเนินการในสถานที่ที่มี

ลักษณะเป็นส่วนตัว มีแบบแผนทางวิชาชีพ โดยผู้ให้คำปรึกษาปฏิบัติตามจรรยาบรรณในการรักษา ข้อมูลของผู้รับคำปรึกษาเป็นความลับ

จากความหมายของการให้คำปรึกษา สามารถสรุปได้ว่า การให้คำปรึกษา คือ กระบวนการของสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับบริการ เพื่อช่วยเหลือผู้รับบริการให้เข้าใจและยอมรับตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ให้ดีขึ้น รู้จักจุดยืนของตนเอง ตลอดจนให้ตระหนักถึงความต้องการของตนเองและสามารถดำเนินการได้ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

จุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษา

George and Cristiani ,1981 (อ้างใน วัชรีย์ ทรรศย์มี, 2549) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษาว่ามี 2 ระยะ คือ ระยะสั้นและระยะยาว โดยจุดมุ่งหมายระยะสั้น มีดังต่อไปนี้

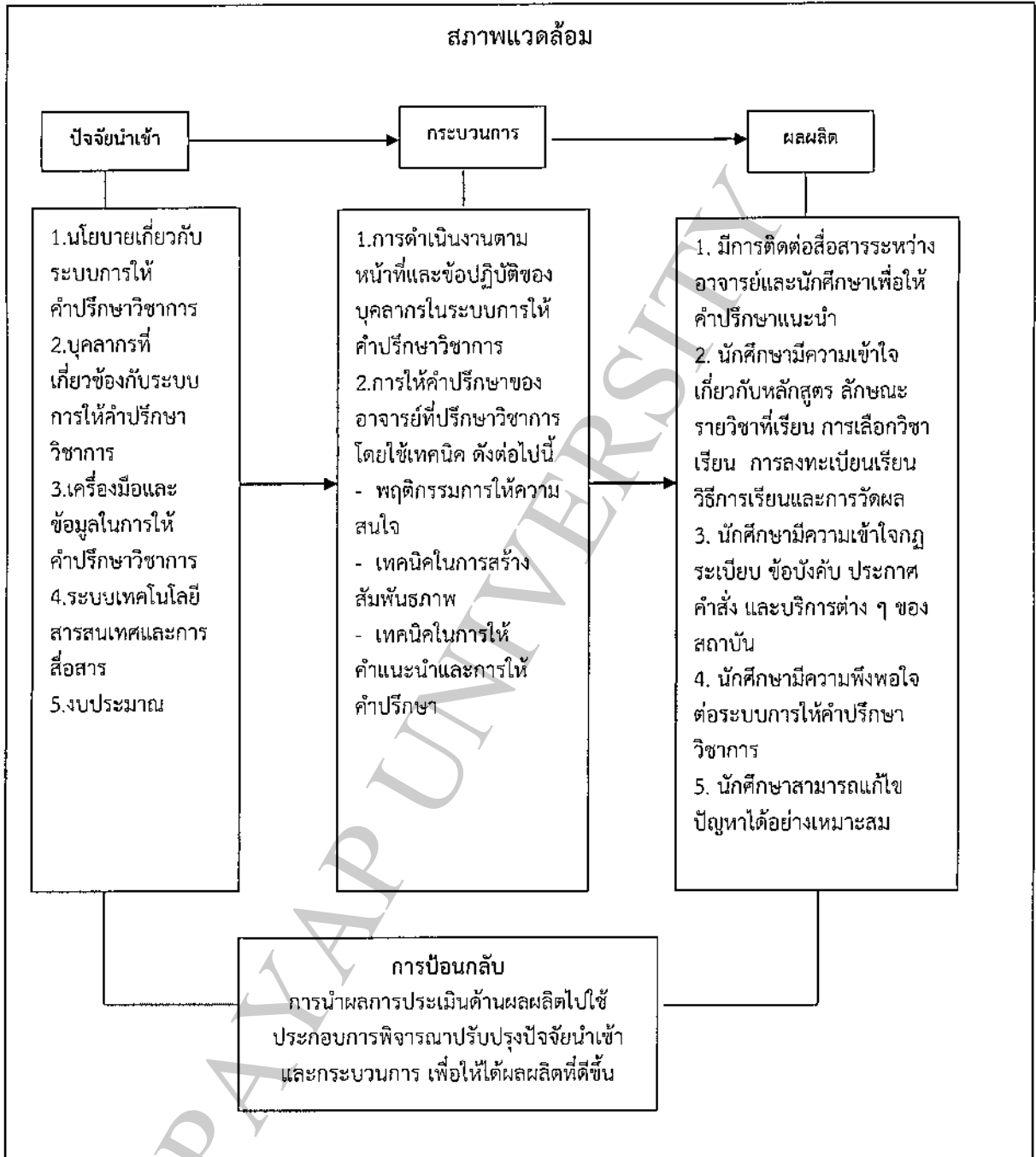
1. ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
2. ส่งเสริมความสามารถของผู้รับบริการในการตัดสินใจและวางโครงการในอนาคต
3. ส่งเสริมการปรับปรุงสัมพันธ์ภาพ
4. ส่งเสริมทักษะของผู้รับบริการในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิต

ส่วนจุดมุ่งหมายระยะยาวหมายถึง การช่วยให้ผู้รับบริการสามารถพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ และเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพ ได้กล่าวถึงผลการให้คำปรึกษาในระยะยาวว่า (The Fully Person) ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. มีการตระหนักรู้
2. มีพฤติกรรมที่สม่ำเสมอ
3. ควบคุมตนเองได้
4. มีความสามารถที่จะดำเนินการกับสภาพที่เป็นปัญหาได้เหมาะสม
5. มีความมุ่งมั่นในการกระทำเพื่อสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

ระบบการให้คำปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรี

บุญเรียง ขจรศิลป์ และ สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2554) ได้กล่าวถึงระบบการให้คำปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน แสดงดังภาพที่ 2.1 ระบบการให้คำปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรี

ภาพที่ 2.1 ระบบการให้คำปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรี
ที่มา: บุญเรียง ขจรศิลป์ และ สำเนา ขจรศิลป์ (2554)

องค์ประกอบการให้คำปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรี

บุญเรียง ขจรศิลป์ และ สำเนา ขจรศิลป์ (2554) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของระบบการให้คำปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรีไว้ดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้า

1.1 นโยบายที่เกี่ยวข้องกับระบบการให้คำปรึกษาวิชาการ

1.2 บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับระบบการให้คำปรึกษาวิชาการ ประกอบด้วย

(1) คณะกรรมการการให้คำปรึกษาวิชาการระดับสถาบัน

(2) คณะกรรมการการให้คำปรึกษาวิชาการระดับคณะ

(3) อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ

1.2.1 คณะกรรมการการให้คำปรึกษาวิชาการระดับสถาบัน

(1) อธิการบดีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากอธิการบดี เป็นประธาน

(2) รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการหรือผู้ช่วยอธิการบดี เป็นรองประธาน

(3) ผู้รับผิดชอบฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ

(4) คณบดีทุกคณะ

(5) ผู้รับผิดชอบฝ่ายกิจการนักศึกษา

(6) ผู้อำนวยการสำนักทะเบียนและประมวลผล เป็นกรรมการและเลขานุการ

1.2.2 คณะกรรมการการให้คำปรึกษาวิชาการระดับคณะ ประกอบด้วย

(1) คณบดี เป็นประธาน

(2) รองคณบดีฝ่ายวิชาการ เป็นรองประธาน

(3) หัวหน้าภาค / หัวหน้าสาขาวิชา ทุกภาควิชา/สาขาวิชา

(4) เลขานุการคณะ เป็นกรรมการและเลขานุการ

1.3 งบประมาณในการดำเนินงานระบบการให้คำปรึกษาวิชาการ

(1) สถาบันอุดมศึกษาจัดสรรงบประมาณ เพื่อใช้ในการดำเนินงานของระบบการให้คำปรึกษาวิชาการระดับสถาบัน

(2) คณะจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการดำเนินงานของระบบการให้คำปรึกษาวิชาการระดับคณะ

1.4 เครื่องมือและข้อมูลในการให้คำปรึกษาวิชาการ

(1) ข้อบังคับว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบัน

(2) คู่มือนักศึกษา

(3) หลักสูตรของคณะที่นักศึกษาสังกัด

(4) คู่มืออาจารย์ที่ปรึกษา

(5) แฟ้มระเบียบสะสมของนักศึกษา

(6) แบบฟอร์มและแบบคำร้องต่าง ๆ

(7) ข้อมูลเกี่ยวกับทุนการศึกษา

(8) ข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา

- (9) ข้อมูลเกี่ยวกับบริการที่สถาบันจัดให้แก่นักศึกษา
- (10) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของสถาบันและชุมชนที่สถาบันตั้งอยู่
- (11) ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ ในสาขาที่อาจารย์สอน
- (12) ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา

1.5 ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

- (1) มีเว็บไซต์ ของระบบการให้คำปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย เครื่องมือ ข้อมูลในการให้คำปรึกษาวิชาการ และการจัดการความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาวิชาการ
- (2) มีระบบสารสนเทศของนักศึกษาเป็นรายบุคคล
- (3) มีระบบสารสนเทศเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาวิชาการ

2. กระบวนการ

2.1 การดำเนินงานตามหน้าที่ของบุคลากรในระบบการให้คำปรึกษาวิชาการ

2.1.1 หน้าที่ของอธิการบดี

- (1) กำหนดนโยบายให้ทุกคณะนําระบบการให้คำปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรีไปดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ
- (2) แต่งตั้งคณะกรรมการการให้คำปรึกษาวิชาการระดับสถาบัน
- (3) ให้ความสำคัญและสนับสนุนคณะกรรมการการให้คำปรึกษาวิชาการระดับสถาบัน
- (4) จัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ สำหรับการดำเนินงานเพื่อพัฒนาระบบการให้คำปรึกษาวิชาการให้ประสบผลสำเร็จ
- (5) สร้างระบบแรงจูงใจให้อาจารย์ปฏิบัติหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.2 หน้าที่คณะกรรมการการให้คำปรึกษาวิชาการระดับสถาบัน

- (1) พัฒนาระบบและดำเนินการตามระบบการให้คำปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรีของสถาบัน
- (2) จัดทำคู่มืออาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรีและแบบฟอร์มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- (3) ประสานงานและผลักดันให้เกิดการพัฒนาาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับระบบการให้คำปรึกษาวิชาการ
- (4) ประสานงานให้การอบรมอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรีให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฐมนิเทศอาจารย์ใหม่ทุกครั้ง
- (5) ประชาสัมพันธ์ระบบการให้คำปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรีทางเว็บไซต์ของสถาบัน
- (6) ประสานงานให้ระบบการให้คำปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรี เป็นส่วนหนึ่งของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอย่าง

ชัดเจน

- (7) จัดให้มีการประเมินระบบการให้คำปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรีเป็นประจำทุกปีการศึกษา
- (8) นำผลการประเมินระบบการให้คำปรึกษามาปรับปรุงระบบการให้คำปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรีของสถาบัน
- (9) แจ้งผลการประเมินระบบการให้คำปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรีของแต่ละคณะให้คณบดีทราบ เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของระบบการให้คำปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรีของคณะ

2.1.3 หน้าที่ของคณบดี

- (1) นำนโยบายเกี่ยวกับระบบการให้คำปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรีมาปฏิบัติ
- (2) แต่งตั้งคณะกรรมการการให้คำปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรีของคณะ
- (3) ให้ความสำคัญและสนับสนุนระบบการให้คำปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรีของคณะ
- (4) จัดสรรงบประมาณสำหรับการดำเนินงานของคณะกรรมการการให้คำปรึกษาวิชาการระดับคณะอย่างเพียงพอ
- (5) สร้างระบบแรงจูงใจให้อาจารย์ปฏิบัติหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.4 หน้าที่ของคณะกรรมการการให้คำปรึกษาวิชาการระดับคณะ

- (1) นำระบบการให้คำปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรีมาดำเนินการ
- (2) จัดสัมมนาหรือฝึกอบรมอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรีของคณะ ให้มีความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่และข้อปฏิบัติของอาจารย์ที่ปรึกษา ตลอดจนเทคนิคและทักษะในการให้คำปรึกษารวมทั้งทักษะการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการสื่อสาร
- (3) จัดหาเครื่องมือเพื่อใช้ในการให้คำปรึกษาแก่อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรี
- (4) ประสานงานกับหัวหน้าสาขาวิชาเพื่อจัดนักศึกษา ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการดูแลรับผิดชอบกลุ่มละประมาณ 30 คน และเสนอแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการต่อคณบดี
- (5) จัดให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 พบอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการภายหลังการจัดปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่
- (6) เป็นที่ปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรีของคณะ
- (7) ศึกษาปัญหาที่ทำให้นักศึกษาจำนวนมากมีผลการเรียนตกต่ำและหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว
- (8) รวบรวมปัญหาและอุปสรรคของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการของคณะ

- (9) นำผลการประเมินระบบการให้คำปรึกษาวิชาการ และปัญหาอุปสรรคของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการมาปรับปรุงระบบการให้คำปรึกษาวิชาการระดับคณะให้มีประสิทธิภาพ
- (10) ส่งเสริมระบบพี่ช่วยน้องและเพื่อนช่วยเพื่อนให้เป็นผู้ช่วยอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2 การให้คำปรึกษา

2.2.1 ลักษณะบุคลิกภาพ และการแสดงออกของผู้ให้การปรึกษา ควรมีดังต่อไปนี้

- (1) การประสานสายตา
- (2) การแสดงถึงการมีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษา โดยใช้ลักษณะท่าทางที่เหมาะสม
- (3) การตอบสนองต่อการพูดของนักศึกษาและความตั้งใจที่จะแก้ปัญหา
- (4) การสร้างจุดมุ่งหมายและการพัฒนาข้อผูกพันของการให้คำปรึกษา
- (5) การสะท้อนความรู้สึกและเข้าใจความรู้สึก
- (6) การใช้ความเงียบเพื่อการฟัง
- (7) การแสดงออกทางสีหน้า ลักษณะท่าทางที่แสดงออกทางร่างกาย น้ำเสียง จังหวะของการหายใจ

2.2.2 เทคนิคในการสร้างสัมพันธภาพ มีดังนี้

- (1) สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร อ่อนโยน ยิ้มแย้มแจ่มใส
- (2) ให้ความสนใจแก่นักศึกษา
- (3) ให้ความเมตตากรุณาแก่นักศึกษา
- (4) แสดงความจริงใจเมื่อนักศึกษามาขอรับคำปรึกษา
- (5) ยอมรับในคุณค่าและความแตกต่างระหว่างบุคคล
- (6) พยายามทำความเข้าใจทั้งความรู้สึก ปัญหาและความต้องการของนักศึกษา
- (7) ให้ความช่วยเหลือนักศึกษาด้วยความเต็มใจ

2.2.3 เทคนิคการให้คำแนะนำและการให้คำปรึกษา

- (1) การให้คำแนะนำ (Advising) เป็นวิธีที่อาจารย์ที่ปรึกษาให้การช่วยเหลือแก่นักศึกษามากที่สุด สิ่งที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำนักศึกษามักจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ กฎ ระเบียบ หรือวิธีปฏิบัติที่ซักกันอยู่เป็นประจำ เช่น การลงทะเบียนเรียน การเพิ่ม-ถอนวิชาเรียน หรือปัญหาที่อาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะและประสบการณ์มากกว่าสามารถช่วยนักศึกษาได้
- (2) การให้คำปรึกษา (Counseling) เป็นกระบวนการช่วยเหลือให้นักศึกษาเข้าใจตนเอง สภาพแวดล้อมและปัญหาที่เผชิญอยู่และสามารถใช้ความเข้าใจดังกล่าวมาแก้ปัญหาหรือตัดสินใจเลือกเป้าหมายในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับตัวเอง ดังนั้นเทคนิคในการ

ให้คำปรึกษาที่สำคัญที่อาจารย์ที่ปรึกษาควรทราบ มีดังนี้

- (2.1) การฟัง (Listening) เป็นการแสดงความสนใจต่อนักศึกษา โดยใช้สายตาสังเกตท่าทางและพฤติกรรม เพื่อให้ทราบว่าอะไรเกิดขึ้นกับนักศึกษา เทคนิคในการฟังนี้ประกอบด้วย การใส่ใจ ซึ่งมีพฤติกรรมที่ประกอบด้วย การประสานสายตาสายตา การวางท่าทางอย่างสบาย การใช้มือประกอบการพูด ที่แสดงถึงความสนใจต่อนักศึกษา ในการฟังนี้บางครั้ง อาจารย์ที่ปรึกษา อาจสะท้อนข้อความหรือตีความให้กระจ่างชัด หรือถามคำถามเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการของนักศึกษา
- (2.2) การนำ (Leading) เป็นการกระตุ้นให้นักศึกษาได้สำรวจ และกล้าแสดงออกถึงความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม หรือการกระทำของตน
- (2.3) การเรียบเรียงคำพูดใหม่ (Paraphrasing) เป็นการตรวจสอบว่าอาจารย์ที่ปรึกษาเข้าใจนักศึกษาในสิ่งที่เขาต้องการ
- (2.4) การสะท้อนกลับ (Reflecting) เป็นการช่วยให้นักศึกษาเข้าใจตนเอง เกี่ยวกับความรู้สึก ประสบการณ์ หรือปัญหา ได้อย่างถูกต้องยิ่งขึ้น
- (2.5) การเผชิญหน้า (Confrontation) เป็นเทคนิคที่อาจารย์ที่ปรึกษา ใช้ในกรณีที่พบว่านักศึกษามีความขัดแย้งกัน ในความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรม โดยการนำ ความขัดแย้ง มานำเสนอในรูปประโยคบอกเล่า และจะใช้ คำว่า “และ” เชื่อมระหว่างความขัดแย้ง 2 ประเด็น โดยห้ามใช้คำว่า “แต่” เชื่อมโดยเด็ดขาดเพราะจะเป็นการตำหนิ
- (2.6) การตั้งคำถาม (Questioning) อาจารย์ที่ปรึกษาควรใช้คำถามที่เหมาะสมและใช้คำถามเพื่อให้ได้คำตอบที่แน่ชัด โดยมีจุดมุ่งหมายจะสร้างความเข้าใจในแง่มุมต่างๆ ของนักศึกษา
- (2.7) การตีความ (Interpretation) เป็นกระบวนการที่อาจารย์ ที่ปรึกษาอธิบายความหมายของเหตุการณ์ให้นักศึกษาได้ เข้าใจปัญหาของตนเองในด้านอื่น ๆ ที่อาจ ยังไม่ได้มองมาก่อน และช่วยให้นักศึกษาได้เข้าใจถึงปัญหาของตนเองให้ กว้างขวางมากยิ่งขึ้น
- (2.8) การสรุป (Summarizing) เป็นเทคนิคที่อาจารย์ที่ปรึกษาใช้ เพื่อสรุปเรื่องราวต่างๆ ของนักศึกษา อันเนื่องมาจาก

ความรู้สึกที่สับสน เพราะมีเรื่องราวต่างๆ ที่เป็นปัญหา มากมาย หรือสามารถใช้ในการสรุปในโอกาสที่จะสิ้นสุด การให้คำปรึกษา

- (2.9) การให้ข้อมูล (Information) เป็นการให้ข้อมูลด้าน การศึกษาอาชีพและสภาพแวดล้อมทางสังคม เพื่อให้ นักศึกษาสามารถตัดสินใจหรือเห็นลู่ทางในการแก้ปัญหา
- (2.10) การให้กำลังใจ (Encouragement) เป็นการพูดเพื่อช่วย กระตุ้นให้นักศึกษากล้าสู้ปัญหา เกิดความมั่นใจ และ พร้อมทั้งจะแก้ไขปัญหา
- (2.11) การเสนอแนะ (Suggestion) เป็นการเสนอความคิดเห็น ที่ เหมาะสม เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา โดยเปิดโอกาสให้ นักศึกษาได้ใช้เหตุผลในการตัดสินใจได้ด้วยตนเอง

3. ผลผลิต คือ ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ระบบการให้คำปรึกษาวิชาการ ได้แก่ มีการ ติดต่อสื่อสารระหว่างอาจารย์และนักศึกษาเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำ นักศึกษามีความเข้าใจหลักสูตร ลักษณะรายวิชาที่เรียน การลงทะเบียนเรียน วิธีการเรียนและการวัดผล มีความเข้าใจกฎระเบียบ ข้อบังคับของสถาบัน มีความพึงพอใจต่อระบบการให้คำปรึกษาวิชาการ และมีความสามารถ พัฒนาการดำเนินชีวิตอยู่ในสถาบัน พร้อมทั้งสามารถแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

4. การป้อนกลับ คือ การนำผลการประเมินด้านผลผลิตไปใช้ประกอบการพิจารณาปรับปรุง ปัจจัยนำเข้าและกระบวนการ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดีขึ้น

บทบาทหน้าที่ คุณลักษณะและจรรยาบรรณของอาจารย์ที่ปรึกษา

บทบาทหน้าที่

บทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาที่สำคัญ คือ ช่วยเหลือนักศึกษาให้ได้รับความรู้และ ประสบการณ์อย่างดีที่สุด เมื่อเข้ามาอยู่ในสถานศึกษา ซึ่งแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบเป็น 3 ประการ ดังนี้

ด้านวิชาการ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2555) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาด้านวิชาการไว้ ดังนี้ 1) ให้การปรึกษาแนะนำนักศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรและการเลือกกระบวนวิชาเรียน 2) ให้ คำแนะนำนักศึกษาเกี่ยวกับการลงทะเบียนกระบวนวิชาเรียน 3) ควบคุมการลงทะเบียนเรียนของ นักศึกษา ให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ 4) ให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาเพื่อเลือกวิชาเอก - โท และการ วางแผนการศึกษาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ 5) ให้คำแนะนำนักศึกษาเกี่ยวกับวิธีการเรียน การ ค้นคว้า 6) ติดตามผลการเรียนของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ 7) ทักท้วงการลงทะเบียนเรียนบาง กระบวนวิชาของนักศึกษาเมื่อพิจารณาเห็นว่า การลงทะเบียนเรียนกระบวนวิชานั้นๆ ไม่เหมาะสม 8) ให้คำปรึกษาแนะนำหรือตักเตือน เมื่อผลการเรียนของนักศึกษาลดลง 9) ให้คำปรึกษาแนะนำและ ช่วยเหลือนักศึกษา เพื่อการแก้ไขอุปสรรค ปัญหาในการเรียนกระบวนวิชาต่าง ๆ 10) ให้ความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับการคำนวณค่าลำดับชั้นสะสมเฉลี่ยของนักศึกษา 11) ให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับ

การศึกษาต่อในระดับสูง และการประกอบอาชีพ 12) การนำนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมด้านวิชาการ ระดับเสริมหลักสูตรทั้งภายในและภายนอกประเทศ

บุญเรียง ขจรศิลป์ และ สำเนา ขจรศิลป์ (2554) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา ด้านวิชาการ ไว้ดังนี้

(1) ให้คำแนะนำนักศึกษาในการค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับ กฎระเบียบ ข้อบังคับ หลักสูตร และวิธีการศึกษา

(2) ให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักศึกษาที่เกี่ยวกับ กฎ ระเบียบและข้อบังคับที่สำคัญมากซึ่งอาจทำให้นักศึกษาต้องถูกลงโทษทางวินัย

(3) ให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาโดยใช้ข้อมูลภูมิหลัง ความสนใจและความสามารถของนักศึกษา เพื่อการวางแผนการศึกษาและอาชีพ

(4) ให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรและการเลือกวิชาเรียนให้เหมาะสมกับ แผนการศึกษาของนักศึกษาและเป็นไปตามหลักสูตร

(5) วิเคราะห์ผลการเรียนและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการลงทะเบียนวิชาเรียนให้เหมาะสมกับ คะแนนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษา

(6) ควบคุมการลงทะเบียนวิชาเรียนของนักศึกษาให้เป็นไปตามโครงสร้างของหลักสูตรและ ระเบียบข้อบังคับของสถาบัน

(7) ให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาในการเพิ่ม-ถอนวิชาเรียน

(8) ให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาในการเลือกวิชาเอก-โท

(9) ให้คำแนะนำแก่นักศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการค้นคว้า

(10) ให้คำปรึกษาแนะนำหรือช่วยเหลือนักศึกษา เพื่อการแก้ไขปัญหาด้านการเรียน

(11) ให้คำแนะนำและดูแลอย่างใกล้ชิดแก่นักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.00

(12) ให้คำแนะนำให้นักศึกษาให้ตรวจสอบการเรียนรายวิชาของนักศึกษาให้ครบตามหลักสูตร

(13) ให้คำปรึกษา แนะนำเกี่ยวกับการศึกษาต่อในระดับสูงกว่าปริญญาตรี

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพระนครเหนือ (2541) โดยคณะกรรมการพัฒนาระบบ อาจารย์ที่ปรึกษา ได้กำหนดหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาด้านวิชาการไว้ว่า การให้คำปรึกษาแนะนำ นักศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรและการเลือกวิชาเรียน ให้คำแนะนำนักศึกษาเกี่ยวกับการลงทะเบียนวิชา เรียน ควบคุมการลงทะเบียนเรียนของนักศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ ให้คำปรึกษาแก่นัก ศึกษาเพื่อเลือกวิชา และวางแผนการศึกษาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ให้คำแนะนำนักศึกษา เกี่ยวกับวิธีการเรียน การค้นคว้าติดตามผลการเรียนของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ทักท้วงการ ลงทะเบียนเรียนบางวิชาของนักศึกษา เมื่อพิจารณาเห็นว่าการลงทะเบียนเรียนวิชานั้น ๆ ไม่เหมาะสม ให้การปรึกษาแนะนำ หรือตักเตือนเมื่อผลการเรียนของนักศึกษาต่ำลง ให้การปรึกษาแนะนำและ ช่วยเหลือนักศึกษาเพื่อการแก้ไขอุปสรรคปัญหาการเรียนวิชาต่าง ๆ ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการ คิดค่าคะแนนระดับเฉลี่ยของนักศึกษาให้การปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาต่อในระดับสูง

มหาวิทยาลัยพายัพ (2553) ได้กำหนดบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาด้านวิชาการไว้ดังนี้ 1) ให้ คำปรึกษาแนะนำนักศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตร การเลือกวิชาเรียน และการลงทะเบียนเรียน 2) ควบคุมการลงทะเบียนของนักศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบของมหาวิทยาลัย 3) ให้คำปรึกษาแก่

นักศึกษาเพื่อเลือกวิชาเอก วิชาโท และการวางแผนการศึกษาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ 4) ให้การแนะนำนักศึกษาเกี่ยวกับวิธีการเรียน การค้นคว้าและติดตามผลการเรียนของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ 5) ทักท้วงการลงทะเบียนเรียนบางวิชาของนักศึกษาเมื่อพิจารณาเห็นว่า การลงทะเบียนเรียนวิชานั้นๆ ไม่เหมาะสม 6) ให้การปรึกษาแนะนำ หรือตักเตือน เมื่อผลการเรียนของนักศึกษาต่ำลง 7) ให้การปรึกษาแนะนำ และช่วยเหลือนักศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาในการเรียนวิชาต่างๆ 8) ให้ความรู้ความเข้าใจและตรวจสอบเกี่ยวกับการคิดค่าคะแนนระดับเฉลี่ยของนักศึกษา และ 9) ให้การปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาต่อในระดับสูง

สรุปได้ว่า บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาด้านวิชาการ หมายถึง การให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาในเรื่องของการวางแผนการศึกษา การเลือกวิชาเรียน โปรแกรมการเรียนตลอดจนการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในด้านหลักสูตร การสอบ การวัดผล การเรียนการสอน

ด้านสวัสดิการและการพัฒนานักศึกษา

บุญเรียง ขจรศิลป์ และ ลำเนา ขจรศิลป์ (2554) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาด้านการพัฒนานักศึกษา ไว้ดังนี้

(1) ให้คำแนะนำเกี่ยวกับบริการต่างๆ ในสถาบันและชุมชน

(2) ให้คำปรึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับสุขภาพกายและสุขภาพจิต หากมีปัญหาใดที่เกิน

ความสามารถที่จะช่วยเหลือได้ ก็ควรดำเนินการส่งต่อนักศึกษาไปรับบริการจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านนั้นโดยตรง

(3) ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตอย่างปลอดภัย

(4) ให้คำปรึกษาแนะนำทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามปรัชญาของสถาบัน

(5) ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา

(6) ให้ข้อมูลทางด้านอาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา

มหาวิทยาลัยพายัพ (2553) ได้กำหนดบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาด้านการพัฒนานักศึกษาไว้ 6 ประการ 1) ให้การแนะนำเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับและบริการต่างๆ ของมหาวิทยาลัย 2) ให้การปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาส่วนตัว เช่น ปัญหาสุขภาพอนามัย ทั้งสุขภาพกาย และ สุขภาพจิต เป็นต้น 3) ให้การศึกษาเกี่ยวกับปัญหาสังคม เช่น ปัญหาการปรับตัวในสังคม และปัญหาการคบเพื่อน 4) ให้การปรึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพ ความประพฤติและจริยธรรม 5) ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาด้านอาชีพ เช่น ลักษณะงาน สภาพแวดล้อมของงาน ตลาดแรงงาน ตลอดจนจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ 6) ให้การแนะนำเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2555) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาด้านบริการและพัฒนานักศึกษาไว้ดังนี้ 1) ให้คำแนะนำเกี่ยวกับระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และบริการต่างๆ ของมหาวิทยาลัยและชุมชน 2) ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาส่วนตัว ได้แก่ ปัญหาสุขภาพอนามัยทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต 3) ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาสังคม เช่น ปัญหาการปรับตัวในมหาวิทยาลัย และปัญหาการคบเพื่อน 4) ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพ ความประพฤติและจริยธรรม 5) ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาด้านอาชีพ ได้แก่ ลักษณะของงาน สภาพแวดล้อมของงาน ตลาดแรงงาน ตลอดจนจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพที่นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ 6) ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพระนครเหนือ (2541) กำหนดหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาด้านบริการและพัฒนานักศึกษาว่าให้การแนะนำเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับและบริการต่าง ๆ ของสถาบัน ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาส่วนตัว ได้แก่ ปัญหาสุขภาพอนามัย ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาสังคม เช่น ปัญหาการปรับตัวในสังคม และปัญหาการคบเพื่อน ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพ ความประพฤติและจริยธรรม ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาด้านอาชีพ ได้แก่การให้ข้อมูลในแง่มุม ต่าง ๆ เช่น ลักษณะของงาน สภาพแวดล้อมของงาน ตลาดแรงงาน ตลอดจนจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพที่นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา

สรุปได้ว่า บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา ด้านสวัสดิการและพัฒนานักศึกษา หมายถึง การให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาในเรื่องกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของสถาบัน ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องสวัสดิการและบริการต่าง ๆ ที่สถาบันจัดให้กับนักศึกษา จัดทำข้อมูลระเบียบสะสมประจำตัวนักศึกษา เพื่อให้คำปรึกษา และให้ความช่วยเหลือเรื่องปัญหาส่วนตัว ความประพฤติ การพัฒนาบุคลิกภาพ ร่างกาย สุขภาพ ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาด้านสวัสดิการและพัฒนานักศึกษาอาจกระทำได้ในหลายรูปแบบ เช่น การเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษาในด้านบุคลิกภาพ การตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบ และการใช้ภาษา การตักเตือนหรือนำแนวทางที่เหมาะสมเมื่อพบข้อบกพร่องของนิสิตนักศึกษา กระตุ้นให้นิสิตนักศึกษารู้จักคิดและตัดสินใจด้วยตัวเอง มีการติดตามและประเมินการพัฒนาการของนิสิตนักศึกษาในทุก ๆ ด้าน ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษานั้น ๆ

ด้านการบริหารทั่วไป

บุญเรียง ขจรศิลป์ และ สำเนา ขจรศิลป์ (2554) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาด้านทั่วไปไว้ดังนี้

- (1) ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของสถาบันเพื่อดูแลช่วยเหลือนักศึกษาที่รับผิดชอบ
- (2) ชี้แจงให้นักศึกษาเข้าใจหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาและข้อปฏิบัติของนักศึกษา
- (3) สร้างความสัมพันธ์อันดีกับนักศึกษาที่รับผิดชอบในฐานะครูกับศิษย์
- (4) พิจารณาคำร้องต่างๆ ของนักศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาให้ทันเวลา
- (5) ประสานงานกับอาจารย์ผู้สอนและหน่วยงานต่างๆ เพื่อช่วยเหลือนักศึกษาในกรณีที่มีปัญหา
- (6) ติดต่อกับนักศึกษาด้วยวิธีการต่างๆ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- (7) ติดต่อกับนักศึกษาในความรับผิดชอบที่ขาดเรียนหรือมีปัญหา
- (8) เก็บข้อมูลที่สำคัญของนักศึกษาที่รับผิดชอบไว้เป็นความลับ
- (9) จัดทำระเบียบสะสมของนักศึกษาที่รับผิดชอบ
- (10) ให้การรับรองนักศึกษาเมื่อนักศึกษาต้องการนำเอกสารไปแสดงแก่ผู้อื่น เช่น การศึกษาต่อ การขอรับทุนการศึกษา เป็นต้น
- (11) ให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการการให้คำปรึกษาวิชาการระดับคณะ
- (12) พิจารณาตักเตือนนักศึกษาที่มีความประพฤติไม่เหมาะสมหรือแต่งกายไม่เรียบร้อย

(13) ประสานงานกับผู้ปกครองนักศึกษาเมื่อนักศึกษามีปัญหา

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2555) กำหนดบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาด้านอื่น ๆ ไว้ 9 ประการคือ 1) พิจารณาคำร้องต่าง ๆ ของนักศึกษาและดำเนินการให้ถูกต้องตามระเบียบ 2) ประสานงานกับอาจารย์ผู้สอน และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคณะ กองพัฒนานักศึกษาและสำนักทะเบียนและประมวลผล เพื่อช่วยเหลือและเพื่อประโยชน์ของนักศึกษา 3) กำหนดเวลาให้นักศึกษาเข้าพบ เพื่อขอคำปรึกษาหรือขอคำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ 4) เก็บข้อมูลรายละเอียดของนักศึกษาที่อยู่ในความรับผิดชอบเพื่อใช้กับระเบียบสะสมของนักศึกษา 5) สร้างสัมพันธภาพ และความเข้าใจอันดีระหว่างนักศึกษา อาจารย์ คณะและมหาวิทยาลัย 6) ให้การรับรองนักศึกษา เมื่อนักศึกษาต้องการนำไปแสดงเป็นหลักฐานสำคัญต่อไป 7) ป้อนข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) มายังผู้บริหารเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ของนักศึกษา 8) ชี้แจงให้นักศึกษาเข้าใจหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา และหน้าที่ของนักศึกษาต่ออาจารย์ที่ปรึกษา 9) ในกรณีที่นักศึกษาแต่งกายไม่เรียบร้อยหรือมีความประพฤติไม่เหมาะสมอาจารย์ที่ปรึกษาต้องตักเตือน

มหาวิทยาลัยพายัพ (2553) ได้กำหนดบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาด้านอื่น ๆ ไว้ดังนี้ พิจารณาคำร้องต่างๆ ของนักศึกษาและดำเนินการให้ถูกต้องตามระเบียบ ประสานงานกับอาจารย์ผู้สอนและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายกิจการนักศึกษา สำนักทะเบียนฯ ฝ่ายการเงิน และฝ่ายวิชาการ เป็นต้น เพื่อช่วยเหลือและเพื่อประโยชน์ของนักศึกษา กำหนดเวลาให้นักศึกษาเข้าพบเพื่อขอคำปรึกษาแนะนำอย่างสม่ำเสมอ เก็บข้อมูลรายละเอียดของนักศึกษาที่อยู่ในความรับผิดชอบลงในระเบียบสะสมของนักศึกษา สร้างสัมพันธภาพและความเข้าใจอันดีระหว่างนักศึกษา กับนักศึกษา ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์และนักศึกษากับมหาวิทยาลัย ให้การรับรองความประพฤติและความสามารถของนักศึกษาเมื่อนักศึกษาต้องการนำไปแสดงแก่ผู้อื่น ป้อนข้อมูลย้อนกลับ (feedback) มายังผู้บริหารและคณะกรรมการอาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ของนักศึกษา ให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งระดับคณะและสาขาวิชา ชี้แจงให้นักศึกษาเข้าใจหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา และหน้าที่ของนักศึกษาต่ออาจารย์ที่ปรึกษาในกรณีที่นักศึกษาแต่งกายไม่เรียบร้อย หรือมีความประพฤติไม่เหมาะสม อาจารย์ที่ปรึกษาต้องตักเตือน

นอกจากนี้บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาตามแนวคิดของวินสตันและคณะ (Winston Theory et at., 1988) สามารถจำแนกบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา เป็นด้านต่าง ๆ 4 ด้านดังนี้

1. บทบาทด้านการแนะนำและให้คำปรึกษา ได้แก่ การให้ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโปรแกรมการศึกษา หลักสูตร รายวิชา แนวทางการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ วิธีการปรับตัว การใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย รูปแบบและวิธีการศึกษาในระดับอุดมศึกษา การแนะนำเกี่ยวกับกฎระเบียบข้อบังคับของสถานที่ควรทราบ รวมทั้งข้อมูลด้านกิจการนักศึกษา นอกจากนี้อาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการควรกระตุ้นให้นักศึกษารู้จักกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาของตนเอง และการให้คำปรึกษาแนะนำ ควรคำนึงถึงความต้องการของนิสิตนักศึกษาเป็นหลัก

2. บทบาทด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษา ได้แก่การแสวงหาวิธีการในการพัฒนานิสิตนักศึกษาในความดูแลให้มีคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามที่สถาบันได้กำหนดไว้ การพัฒนานิสิตนักศึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ อาจทำได้หลายรูปแบบ เช่น การเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษาในด้านบุคลิกภาพ การตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบ การใช้ภาษา การตักเตือนหรือแนะนำ

แนวทางที่เหมาะสมเมื่อพบข้อบกพร่องของนิสิตนักศึกษา กระตุ้นให้นิสิตนักศึกษารู้จักคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง มีการติดตามและประเมินการพัฒนาการของนิสิตนักศึกษาในทุกด้านตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย

3. บทบาทด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับนิสิตนักศึกษา ได้แก่ การสร้างความรู้สึกรอบอุ้มและเป็นกันเองเพื่อให้นิสิตนักศึกษาเปิดความรู้สึกลบสบายใจและมั่นใจเมื่อมาพบอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งจะช่วยให้นิสิตนักศึกษากล้าเปิดเผยข้อมูลและความคิดเห็นต่าง ๆ ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี ได้แก่ การจัดเวลา และการนัดพบระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ การให้ความสะดวกเมื่อนิสิตนักศึกษาต้องการเข้าพบเพื่อขอคำแนะนำ นอกจากนี้ควรให้ความสนใจด้วยการติดตามและสอบถามความเคลื่อนไหวของนิสิตนักศึกษาในความดูแล ตลอดจนให้นิสิตนักศึกษาแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่เมื่อมาขอรับคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา

4. บทบาทด้านการให้ความช่วยเหลือและประสานงาน ได้แก่ การร่วมคิด ร่วมวางแผนและช่วยเหลือในเรื่องการศึกษาและปัญหาอุปสรรคของนิสิตนักศึกษา โดยมุ่งเน้นให้นิสิตนักศึกษาสามารถตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้อาจารย์ที่ปรึกษาควรมีบทบาทด้านการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถาบัน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล แนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาในด้านที่ยังขาดอยู่ ตลอดจนแนะนำการใช้ทรัพยากรในสถาบันและชุมชนให้เกิดประโยชน์ได้มากที่สุด

วินสตันและคณะ ได้สรุปเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาวิชาการ ว่าเป็นบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาโดยตรง ได้มุ่งเน้นเพื่อการพัฒนาของนิสิตนักศึกษา โดยให้ความสำคัญแก่นิสิตนักศึกษาเป็นรายบุคคล และเห็นว่าบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาควรเป็นไปเพื่อการตอบสนองความต้องการของนิสิตนักศึกษาและการแสวงหาแนวทางเพื่อให้นิสิตนักศึกษารับประสบการณ์ แนวคิดดังกล่าว จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาและสถาบัน การศึกษามีส่วนร่วมพัฒนานิสิตนักศึกษาด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาจึงเน้นการพัฒนาของนิสิตนักศึกษาในทุกด้าน ซึ่งเป็นแนวทางที่แตกต่างไปจากอดีตที่มุ่งทางวิชาการเป็นหลัก (นภาพร อมรชัยเจริญ, 2537)

คุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษา

คุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษามีความสำคัญและจำเป็นต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษามาก โดยทั่วไปอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมย่อมประสบความสำเร็จในงานหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษา ทั้งนี้เพราะนักศึกษา มักจะมาพบหรือติดต่อกับอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีคุณลักษณะที่ดีหรือเหมาะสมมากกว่า มีผู้กล่าวถึงคุณลักษณะที่เหมาะสมของอาจารย์ที่ปรึกษาไว้หลายท่านดังนี้

นภาพร อมรชัยเจริญ (2537) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะ 8 ประการของอาจารย์ที่ปรึกษา ประกอบด้วย 1) มีมนุษยสัมพันธ์ดี 2) มีความรับผิดชอบดี 3) รู้จักวิธีการส่งเสริมให้กำลังใจแก่ผู้อื่น 4) เป็นผู้มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น 5) เป็นผู้ที่มีความตั้งใจให้ความช่วยเหลือผู้อื่น 6) สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ และ 8) เป็นผู้ไวต่อการรับรู้ สามารถเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้รวดเร็ว

บุญเรียง ขจรศิลป์ และ สำเนา ขจรศิลป์ (2554) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการระดับปริญญาตรี ไว้ดังนี้

คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ

- (1) มีมนุษยสัมพันธ์
- (2) มีความรับผิดชอบ
- (3) ใจกว้างและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- (4) มีความจริงใจ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- (5) มีความเมตตากรุณา
- (6) ไวต่อการรับรู้และเข้าใจความรู้สึกของนักศึกษา
- (7) มีความประพฤติเหมาะสมและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษา
- (8) พร้อมอุทิศเวลาให้กับนักศึกษา
- (9) มีความคิดในเชิงบวก

คุณลักษณะด้านความรู้ ความสามารถ

- (1) มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์ ที่ปรึกษาวิชาการ
- (2) มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร
- (3) มีความรู้เรื่องกระบวนการให้คำปรึกษา เข้าใจแนวคิดและมีทักษะในการใช้เทคนิคการให้คำปรึกษา
- (4) มีความรู้และเข้าใจธรรมชาติของนักศึกษา
- (5) มีความสามารถในการดูแลให้ความช่วยเหลือนักศึกษาเมื่อมีปัญหา
- (6) มีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทันสมัย
- (7) มีความรู้และเข้าใจสภาพสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมืองการปกครอง
- (8) มีความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบ ข้อบังคับ หลักสูตร การลงทะเบียนเรียนของนักศึกษา

วัฒนา พัชราวนิช (2539) ให้ความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาที่จะสามารถทำงานได้บรรลุเป้าหมาย ดังนี้

1. สนใจปัญหาต่าง ๆ ของนักศึกษา เอาใจใส่และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ
2. สนใจใฝ่หาความรู้เพื่อให้ทราบถึงหน้าที่ที่แท้จริงของตนเอง รวมทั้งวางแนวทางในการแก้ปัญหา
3. มีความคิดริเริ่ม มีสมรรถภาพในการทำงาน มีความคล่องตัว มีใจรักงานอย่างแท้จริง
4. ผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมมากพอสมควร อันจะนำมาใช้ในการปฏิบัติตนเอง
5. มีบุคลิกลักษณะดีเป็นที่ยอมรับของนักศึกษา
6. มีไหวพริบและปฏิภาณในการโต้ตอบ การสนทนา การให้คำปรึกษาอย่างฉลาดสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี
7. มีอารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ รักความยุติธรรม มีระเบียบกฎเกณฑ์
8. เป็นบุคคลที่ใจกว้าง สามารถรับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ ได้ทุกสถานการณ์

9. เป็นบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่วิตกกังวลต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ใด ๆ สามารถรับฟังได้ด้วยใจสงบ แล้วพยายามนำข้อบกพร่องไปพิจารณาเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป

10. เป็นบุคคลที่สามารถรักษาความสามัคคีภายในกลุ่มได้อย่างสม่ำเสมอ

11. เป็นบุคคลที่สามารถปฏิบัติตัวในฐานะผู้นำแบบประชาธิปไตยอันเป็นที่ยอมรับของสมาชิกภายในกลุ่ม

12. เป็นบุคคลที่ยอมเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่องานในหน้าที่ของตนเสมอ

13. เป็นบุคคลที่เตรียมพร้อมที่จะรับสถานการณ์ทุก ๆ ด้าน โดยไม่เกิดความวิตกกังวล

14. เป็นบุคคลที่สามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม และมีความรับผิดชอบสูง

15. เป็นบุคคลที่มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีเมตตา

16. เป็นบุคคลที่ยั่งยืน แข็ง มีมานะอดทนในการทำงาน มีความอดทนในการรอคอย

17. เป็นบุคคลที่สนใจติดตามผลงานที่ตนเองได้ปฏิบัติลงไป

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2555) กำหนดคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ดีไว้ดังนี้

1. มีมนุษยสัมพันธ์ดี

2. มีความรับผิดชอบดี

3. ใจกว้างและรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา

4. มีความรู้กว้างขวางและทันเหตุการณ์ด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง

5. มีความจริงใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

6. มีเหตุผลและมีความสามารถในการแก้ปัญหา

7. มีความเมตตากรุณา

8. ไวต่อการรับรู้และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้รวดเร็ว

9. มีหลักจิตวิทยาในการให้การปรึกษา และมีจรรยาบรรณอาจารย์ที่ปรึกษา

10. มีความประพฤติเหมาะสมที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีได้

11. ต้องรู้บทบาทและหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นอย่างดี

12. มีประสบการณ์ในหน้าที่งานอาจารย์ที่ปรึกษา

สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (2542) ได้กำหนดคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาไว้

7 ประการ คือ

1. เข้าใจปัญหาของนักศึกษา พร้อมและรู้จักที่จะช่วยเหลือให้นักศึกษาปรับต่อสภาพการเรียนระดับอุดมศึกษา โดยชี้แจงแนะนำให้นักศึกษาเข้าใจวิธีเรียนและวิธีการศึกษาค้นคว้า

2. มีบุคลิกภาพที่ช่วยให้ไวใจ อยากเข้าไปปรึกษา เป็นกันเอง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีท่าทางน่าเชื่อถือ สุรุษธา

3. สละเวลาพบนักศึกษาอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อทราบปัญหาของนักศึกษา

4. ศึกษาและทำความรู้จักนักศึกษาของตนเป็นอย่างดี

5. เอาใจใส่ในความประพฤติของนักศึกษา

6. เป็นบุคคลที่ยอมรับและพยายามแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง

7. เป็นผู้มีความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งอาจารย์ที่ปรึกษา

เช่นกันกับวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีอุตรธานี ,2553 (อ้างใน สิริอร ช้อยุ่นและคณะ ,2554) ได้กำหนดคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ดี ไว้ดังนี้

1. มีมนุษยสัมพันธ์ดี
2. มีความรับผิดชอบดี
3. ใจกว้างและรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา
4. มีความรู้กว้างขวางและทันเหตุการณ์ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง
5. มีความจริงใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
6. มีเหตุผลและมีความสามารถในการแก้ปัญหา
7. มีความเมตตากรุณา
8. ไวต่อการรับรู้และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้รวดเร็ว
9. มีหลักจิตวิทยาในการให้คำปรึกษา และมีจรรยาอาจารย์ที่ปรึกษา
10. มีความประพฤติเหมาะสมที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีได้
11. รู้บทบาทและหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นอย่างดี

มหาวิทยาลัยพายัพ (2553) กำหนดคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ดี เพื่อให้อาจารย์ที่ปรึกษาทราบและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองซึ่งคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ดีมีดังนี้

1. มีมนุษยสัมพันธ์ดี
 2. มีความรับผิดชอบดี
 3. ใจกว้างและรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา
 4. มีความรู้ทันเหตุการณ์ด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง
 5. มีความจริงใจและเห็นอกเห็นใจ
 6. มีเหตุผลและมีความสามารถในการแก้ปัญหา
 7. มีความเมตตากรุณา
 8. ไวต่อการรับรู้ และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้รวดเร็ว
 9. มีหลักจิตวิทยาในการให้การปรึกษาและมีจรรยาบรรณอาจารย์ที่ปรึกษา
 10. มีความประพฤติเหมาะสมที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีได้
 11. รู้และปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นอย่างดี
- จรรยาบรรณของอาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาต้องมีหน้าที่ให้การปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อบรมดูแลนักศึกษา จึงมีความจำเป็นที่อาจารย์ที่ปรึกษา ต้องยึดมั่นในจรรยาบรรณของอาจารย์ที่ปรึกษา มีผู้กล่าวถึงจรรยาบรรณของอาจารย์ที่ปรึกษาไว้หลายท่านดังนี้

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2553) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีอุตรธานี (2553) มหาวิทยาลัยพายัพ (2553) บุญเรียง ขจรศิลป์ และ สำเนา ขจรศิลป์ (2554) และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2555) ต่างอ้างใน สิริอร ช้อยุ่นและคณะ (2554) ได้กล่าวถึงจรรยาบรรณของอาจารย์ที่ปรึกษาไว้ดังนี้

1. ต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพของนักศึกษา โดยจะไม่กระทำการใด ๆ ที่ก่อให้เกิดผลเสียหายแก่นักศึกษา อย่างไม่เป็นธรรม

2. ต้องพยายามช่วยเหลือนักศึกษาจนสุดความสามารถ (ภายในขอบเขตความสามารถของตน) หากมีปัญหาใดที่เกินความสามารถที่จะช่วยเหลือได้ ก็ควรแนะนำนักศึกษานั้น ไปรับบริการจากบุคลากรอื่น เช่น นักแนะแนว แพทย์ จิตแพทย์ เป็นต้น

3. ต้องรักษาข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวของนักศึกษาในความดูแลให้เป็นความลับ

4. ไม่ควรวิพากษ์วิจารณ์บุคคลหรือสถาบันใด ๆ ให้นักศึกษาฟังในทางที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือสถาบันนั้น ๆ

5. ต้องเป็นผู้ที่มีความประพฤติที่เหมาะสมตามจรรยาแห่งวิชาชีพในสาขาที่ตนสอน และมีศีลธรรมจรรยาที่ดีงาม เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักศึกษา

จะเห็นได้ว่า ตำแหน่งอาจารย์ที่ปรึกษาได้รับการแต่งตั้งขึ้นเพื่อดูแลนักศึกษาในความรับผิดชอบ จึงต้องสนใจ เอาใจใส่อย่างใกล้ชิด เข้าใจธรรมชาติในพฤติกรรมของนักศึกษา และพร้อมที่จะสละเวลาให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มกำลังความสามารถ มีมนุษยสัมพันธ์ ให้คำปรึกษาทั้งด้านวิชาการ ด้านสวัสดิการและพัฒนานักศึกษา และด้านการบริการทั่วไปด้วย เพื่อให้ นักศึกษาสามารถศึกษาสำเร็จได้ตามหลักสูตรในเวลาที่กำหนด มีพฤติกรรมพื้นฐานตามที่สังคมคาดหวัง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ดีย่อมก่อให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนักศึกษา ทำให้นักศึกษาเกิดความไว้วางใจ กล้าที่จะเปิดเผยความไม่สบายใจ ปัญหาต่างๆ และสามารถแก้ไขปัญหาลุล่วงไปด้วยดี และช่วยพัฒนานักศึกษาในการส่งเสริมให้เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีการรับรู้ (Perceptions Theory)

การรับรู้เป็นพื้นฐานการเรียนรู้ที่สำคัญของบุคคล เพราะการตอบสนองพฤติกรรมใด ๆ จะขึ้นอยู่กับ การรับรู้จากสภาพแวดล้อมของตนและความสามารถในการแปลความหมายของสภาพนั้น ๆ ดังนั้นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ จึงขึ้นอยู่กับปัจจัยการรับรู้และสิ่งเร้าที่มีประสิทธิภาพซึ่งปัจจัยการรับรู้ ประกอบด้วย ประสาทสัมผัส และปัจจัยทางจิต คือ ความรู้เดิม ความต้องการ และเจตคติ เป็นต้น การรับรู้จะประกอบด้วยกระบวนการสามด้าน คือ การรับสัมผัส การแปลความหมายและอารมณ์ขณะรับรู้ การรับรู้เป็นผลเนื่องมาจากการที่มนุษย์ใช้อวัยวะรับสัมผัส (Sensory Motor) ซึ่งเรียกว่า เครื่องรับ (Sensory) ทั้ง 5 ชนิด คือ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง จากการวิจัยมีการค้นพบว่า การรับรู้ของคนเกิดจากการเห็น 75% จากการได้ยิน 13% การสัมผัส 6% กลิ่น 3% และรส 3%

สุมนา บุญหลาย (2550) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ หมายถึง กระบวนการตีความหมายหรือแปลความจาก การสัมผัสด้วยประสาทสัมผัสของร่างกายกับสิ่งเร้าภายนอกรอบตัวบุคคล โดยอาศัยประสบการณ์เดิมและการเรียนรู้เป็นเครือข่ายแล้วแสดงออกเป็นความรู้สึกนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ตามความรู้สึกที่เกิดขึ้นในจิตใจของแต่ละบุคคล

รัตนา กองสำลี (2548) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล จากการใช้อวัยวะรับสัมผัสเป็นเครื่องมือในการรับรู้สิ่งเร้าต่าง ๆ เป็นการแปลความหมายของสิ่งเร้าโดยอาศัยการเรียนรู้จากประสบการณ์เดิมของตน

กุลภรณ์ หงส์ทอง (2550) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ หมายถึง การตีความหมายจากสิ่งแวดล้อม สิ่งเร้าโดยสมองและเป็นกระบวนการทางจิตวิทยาพื้นฐานของมนุษย์ทำให้เกิดความจำ ความคิด หรือการเรียนรู้ เป็นการแสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจ และความรู้สึกจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 ทำให้เกิดการตอบสนองในแบบของการกระทำหรือความนึกคิด

อรุณชาติ วงษ์ทับทิม (2547) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ หมายถึง การแปลความหมายจากสิ่งแวดล้อม สิ่งเร้า โดยสมองและเป็นกระบวนการทางจิตวิทยาขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทำให้เกิดความจำ ความคิด หรือการเรียนรู้ เป็นการแสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจ และความรู้สึกจากการมองเห็น การได้ยิน การอ่าน และเกี่ยวกับสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่มากระตุ้นประสาทสัมผัสของบุคคล มีผลทำให้เกิดการตอบสนองในแบบของการกระทำหรือความนึกคิด

จากความหมายของ การรับรู้ ที่กล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การรับรู้ คือ การแปลความหมายจากสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้าที่เข้ามาสัมผัส โดยใช้สมองและประสบการณ์เดิม ในการตัดสินใจ ความหมายของสิ่งเร้า นั้น ๆ ทำให้เกิดการกระบวนการคิด ความจำ และการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจ กระทำให้เกิดการตอบสนองในรูปแบบของการกระทำหรือความนึกคิดต่าง ๆ ตามมาในภายหลัง

สิริอร วิชชาวุธ (2549) ได้แบ่งกระบวนการรับรู้ออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเลือกรับรู้สิ่งเร้ารอบกายเรามีมากมายที่กระทบประสาทสัมผัสทั้งห้าอยู่ตลอดเวลา แต่มนุษย์มีขอบเขตจำกัดในการรับรู้สิ่งเร้า สิ่งเร้าที่จะรับผ่านเข้าสู่สมอง คือ สิ่งเร้าที่มนุษย์ตั้งใจ (Attention) รับเท่านั้น การเลือกรับรู้ของมนุษย์ขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 อย่างคือ

1.1 ปัจจัยภายนอกของผู้รับรู้

1.1.1 ความเข้มของสิ่งเร้า เราจะสังเกตและรับรู้สิ่งเร้าที่มีแสงจ้า กลิ่นฉุน และเสียงดังได้เร็วกว่าสิ่งเร้าที่มีแสงริบหรี่ กลิ่นอ่อน หรือเสียงค่อย

1.1.2 การเคลื่อนไหวของสิ่งเร้า สิ่งเร้าที่เคลื่อนไหวจะรับรู้ได้เร็วกว่าสิ่งเร้าที่หยุดนิ่ง

1.1.3 ความถี่หรือความบ่อยของสิ่งเร้า สิ่งเร้าที่ปรากฏให้เห็น ได้ยิน ได้สัมผัส อยู่เสมอ ๆ จะทำให้บุคคลรับรู้สิ่งเร้านั้นได้เร็วกว่าสิ่งเร้าที่ไม่ค่อยปรากฏให้เห็น

1.1.4 ขนาดของสิ่งเร้า สิ่งเร้าที่มีขนาดใหญ่กว่าย่อมทำให้บุคคลสังเกตเห็นได้เร็วกว่าสิ่งเร้าที่มีขนาดเล็กกว่า

1.1.5 การตัดกันของสิ่งเร้า สิ่งเร้าที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมตรงข้ามจะถูกรับรู้ได้เร็วและอาจบิดเบือนไป

1.1.6 ความแปลกใหม่ สิ่งเร้าใหม่ที่ปรากฏในสภาพแวดล้อมที่คุ้นเคยจะกระตุ้นความสนใจได้ดี

1.1.7 การเปลี่ยนแปลง สิ่งเร้าที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จะถูกรับรู้ได้เร็วกว่าสิ่งเร้าที่มีลักษณะเหมือนเดิม

1.1.8 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพที่ตั้งของสิ่งแวดล้อม เช่น ความใกล้ ความไกลจากตัวเรา ความลึก ความสูง จำนวนของสิ่งเร้ารอบตัวเราเหล่านี้มีผลต่อการรับรู้ของเรา

1.1.9 ความคิดเห็นของกลุ่ม กลุ่มบุคคลมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคล จะทำให้บุคคลคล้อยตามได้

1.1.10 ขนาดของกลุ่ม ขนาดของกลุ่มมีผลต่อการคล้อยตามการรับรู้

1.2 ปัจจัยภายในของผู้รับรู้

1.2.1 ประสบการณ์ในอดีตและการเรียนรู้ เราจะรับรู้สิ่งที่เราเคยเห็น เคยได้ยิน เคยสัมผัส เคยได้กลิ่น หรือเคยลิ้มรสมาก่อนเร็วกว่าสิ่งที่เราไม่เคยประสบและตัดสินใจสิ่งเรานั้นตามที่เคยเรียนรู้มา

1.2.2 ความคุ้นเคยกับสิ่งเร้า หากเราได้พบกับสิ่งเร้าใดบ่อย ๆ จะทำให้เรารับรู้สิ่งนั้นได้เร็วกว่าสิ่งเร้าที่เรานาน ๆ จะเห็นสักครั้ง

1.2.3 แรงจูงใจหรือความต้องการ ความต้องการภายในของบุคคลเป็นตัวกำหนดการเลือกรับรู้สิ่งเร้า

1.2.4 ช่วงสถานการณ์ในขณะนั้น เรามักรับรู้สิ่งเร้าสอดคล้องกับอารมณ์ ความต้องการ ความสนใจ ความคาดหวัง และทัศนคติของเรามีอยู่ในขณะนั้น

2. สิ่งเร้า คือ สิ่งที่มากระตุ้นให้ร่างกายมีปฏิกิริยาตอบสนองจนเกิดเป็นพฤติกรรมขึ้น

3. การตีความ เมื่อมีการเลือกรับรู้สิ่งเร้า และจัดระเบียบของสิ่งเร้า ขึ้นต่อไปคือการตีความว่าสิ่งเร้านั้นคืออะไร การรับรู้ตามภาวะวิสัย (Objective Phenomenal) เป็นการรับรู้ได้ตรงตามสภาพที่เป็นจริง การรับรู้ตามอัตวิสัย (Subjective Phenomenal) เป็นการตีความสิ่งเร้าว่าคืออะไรตามประสาทสัมผัสโดยไม่มีการปรับเข้าสู่ภาวะวิสัย บุคคลจะปรับการรับรู้อัตวิสัยเข้าสู่การรับรู้ภาวะวิสัยโดยอัตโนมัติ จนเกิดความเคยชินว่าการรับรู้ทุกครั้งของตนนั้นเป็นการรับรู้ตามภาวะวิสัย ซึ่งมนุษย์นำมาใช้กับการรับรู้ของบุคคลด้วย

ทฤษฎีบทบาท

เนื่องจากทฤษฎีบทบาทถือกำเนิดจากการวิเคราะห์และวิจัยในศาสตร์แขนงต่าง ๆ อันได้แก่ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา และจิตวิทยา ดังนั้นจึงมีผู้ให้ความหมายของคำว่า “บทบาท” ไว้มากมายหลายท่าน ดังนี้ มั่นเกียรติ โกศลนิรติวงษ์ (2541) ได้กล่าวว่า บทบาท คือองค์ประกอบพื้นฐานของโครงสร้างทางสังคม หรืออีกนัยหนึ่งหมายถึง แบบแผนของพฤติกรรมซึ่งเกี่ยวเนื่องกับตำแหน่งสังคม เช่น ชายคนหนึ่งอาจมีบทบาที่ได้หลายบทบาท คือ เป็นพ่อ เป็นครู เป็นนายจ้าง ตลอดจนเป็นคนใช้ บทบาทในอุดมคตินั้นจะกำหนดสิทธิและหน้าที่ไว้ควบคุมกับตำแหน่งทางสังคมด้วย บทบาท จะเป็นเครื่องบ่งชี้ให้บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งได้รู้ว่าเขาควรปฏิบัติตนเช่นไร ทั้งในแง่สิทธิและหน้าที่ อย่างไรก็ตามการแสดงออก หรือพฤติกรรมของบุคคลตามบทบาทที่เป็นจริงนั้น นอกจากจะได้รับอิทธิพลจากความคาดหวังดังกล่าวแล้ว ยังขึ้นอยู่กับลักษณะของสังคม และบุคลิกภาพบุคคลซึ่งประกอบด้วย

คำว่า “บทบาท” แล้วยังมีคำอีกคำหนึ่ง ซึ่งมักจะใช้ในความหมายที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ คำว่า “สถานภาพ” ซึ่งหมายถึง ตำแหน่ง หรือชั้นของบุคคลในกลุ่ม ตามสิทธิ และหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ควบคู่กับสถานภาพ หรือตำแหน่งนั้น ๆ ในแง่จิตวิทยาสังคม บทบาท เป็นสิ่งที่ไม่มีความสมบูรณ์แบบในตัวเอง เนื่องจากบทบาทแต่ละบทบาท ในลักษณะสังคมเดียวกันย่อมเป็นสิ่งแวดล้อมหนึ่งของกันและกัน ตัวอย่างเช่น บทบาทของครูเกิดขึ้นได้เพราะมีบทบาทของนักเรียนซึ่งบทบาทของนักเรียนนั้นจะไม่เกิดขึ้น ถ้าหากไม่มีบทบาทของครู การที่จะวิเคราะห์บทบาทของผู้ดำรงตำแหน่งหนึ่งตำแหน่งใด จึงจำเป็นต้องศึกษาถึงบทบาทของผู้ดำรงตำแหน่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย บุคคลที่ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ

ในระบบสังคม จะแสดงพฤติกรรมส่วนหนึ่งออกมาจากสิ่งที่คิดว่าผู้อื่นคาดหวังให้ปฏิบัติ หรือจากสิ่งที่ผู้อื่นต้องการให้ปฏิบัติ ความคาดหวังดังกล่าวนี้ เรียกว่า “บทบาท” และบทบาทในสังคมของบุคคลก็ได้ได้รับอิทธิพลมาจากบุคลิกภาพของตนส่วนความคาดหวังในบทบาท หมายถึง ความคาดหวังในแบบแผน พฤติกรรมของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งจากผู้อื่น ความคาดหวังนั้น อาจเป็นทั้งข้อมูลปฏิบัติ และข้อห้ามไม่ให้ปฏิบัติในสิ่งที่เกี่ยวกับงานในบทบาทนั้น ข้อปฏิบัติและข้อห้ามไม่ให้ปฏิบัติดังกล่าวยังได้กำหนดความเข้มงวดกวดขันในการยึดถือปฏิบัติแตกต่างกันออกไป

ดังนั้น บทบาทจึงเป็นความคาดหมายทางการกระทำว่า ในสถานภาพหนึ่ง ๆ บุคคลควรจะมีบทบาทอย่างไร โดยมีการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญเพื่อให้ทราบว่าแต่ละบุคคลจะต้องแสดงบทบาทอย่างไร ซึ่งการเรียนรู้บทบาทนี้จะเกิดจากการเลียนแบบอย่างและการสังเกตจากบุคคลที่เรายึดถือ เพื่อนำมาเป็นแบบอย่างของบทบาทของตน ที่จะแสดงต่อผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคมที่ตนต้องการ แต่ทั้งนี้การเสนอภาพของตนเองหรือการแสดงบทบาทและการสวมบทบาทนี้อาจจะสอดคล้องหรือขัดแย้งกับความคาดหวังของสังคมก็ได้ แต่อย่างไรก็ตามการที่บุคคลจะรู้ว่าควรปฏิบัติอย่างไรในสถานภาพหรือสถานการณ์นั้น ๆ แนวคิดที่จะสามารถทำให้เข้าใจบทบาทได้ดีคือ Mead, (อ้างใน ประสาท สุขเกษม, 2542) ที่กล่าวว่า บุคคลจะรับทัศนคติของบุคคลอื่น ๆ ทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับตัวเขา บุคคลจะใช้บุคคลอื่น ๆ เป็นกระจกสะท้อนลักษณะและผลของความรู้สึกและพฤติกรรมของบุคคล เพื่อดูว่าคนอื่น ๆ มองและคาดหวังตัวเขาอย่างไร ซึ่งทำให้เชื่อมโยงไปถึงกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมซึ่งเมื่อบุคคลในสถานภาพต่าง ๆ มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ย่อมต้องมีการเรียนรู้บทบาทของตนเองว่าควรเป็นอย่างไร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณัฐกานต์ พึ่งกุลและธนวัน ม่วงดี (2550) ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระในเรื่องการศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานอาจารย์ที่ปรึกษาตามทัศนะของนิสิตและอาจารย์ที่ปรึกษาคณะวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวรโดยภาพรวมและในบทบาทด้านวิชาการ ด้านการบริการและพัฒนา นิสิต และด้านอื่น ๆ ผลการศึกษาพบว่า นิสิตสังกัดภาควิชาต่างกัน และการเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษาแตกต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินงานอาจารย์ที่ปรึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน และพบว่าเมื่อนิสิตต่างชั้นปีกันมีทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินงานในบทบาทด้านบริการและพัฒนา นิสิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อจำแนกตามเพศ ผลการเรียนรู้เฉลี่ยสะสม รายได้และรายจ่ายต่อเดือนของนิสิต พบว่ามีทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินงานไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 สำหรับการเปรียบเทียบการดำเนินงานอาจารย์ที่ปรึกษาตามทัศนะของอาจารย์ที่ปรึกษาจำแนกตามข้อมูลส่วนตัว พบว่า อาจารย์ที่สังกัดภาควิชาต่างกัน มีการนัดพบนิสิตต่อภาคเรียนต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินงานอาจารย์ที่ปรึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในภาพรวมและในทุกด้าน เมื่อจำแนกตามเพศและระยะเวลาการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ภาระงานสอน/สัปดาห์ และจำนวนนิสิตในที่ปรึกษาแตกต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05

พนิดา ประเทือง (2549) ได้ทำการศึกษาบทบาทที่เป็นจริงและที่คาดหวังของอาจารย์ที่ปรึกษาในทัศนะของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ พบว่า ในการ

ปฏิบัติตามบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาด้านวิชาการ การให้คำปรึกษา สวัสดิการและการพัฒนา นักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาปฏิบัติได้น้อยกว่าบทบาทที่นักศึกษาคาดหวังในทุกด้าน และในการ ปฏิบัติตามบทบาทที่เป็นจริงของอาจารย์ที่ปรึกษา นักศึกษาบางส่วนเกิดความไม่แน่ใจในการให้ คำแนะนำเกี่ยวกับการขอลาพักการเรียน การรักษาสภาพการเป็นนักศึกษา การปฏิบัติหน้าที่ในวัน ลงทะเบียน การให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัย การติดตามนักศึกษาที่มีผล การเรียนต่ำ การติดตามนักศึกษาที่ขาดเรียน เป็นต้น

จุไรรัตน์ ดวงเดือน บุญฤดี แสงจันทร์ วิรัตน์ ชาญศิริรัตน และ สวัสดิ์ วรดี. (2550) ทำการศึกษาบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาที่คาดหวัง บทบาทที่ปฏิบัติจริงและปัญหาที่เกี่ยวกับระบบ อาจารย์ที่ปรึกษาตามทัศนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี ผลการวิจัยสรุปได้ว่าบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงต่อบทบาทของอาจารย์ที่ ปรึกษาตามทัศนะของอาจารย์ที่ปรึกษามีความแตกต่าง และพบว่าตามทัศนะของอาจารย์ที่ปรึกษานั้น บทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงต่อบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาตามทัศนะ ของนักศึกษามีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ตามทัศนะของนักศึกษา นั้น บทบาทที่คาดหวังของอาจารย์ที่ปรึกษาดำเนินการ สูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงทุกด้าน ผลการทดสอบ ความแตกต่างระหว่างบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริง ต่อบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา ตามทัศนะของนักศึกษา ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01

ณัฐมน พันธุ์ชาติ (2553) ได้ศึกษาบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาตามความต้องการของ นักศึกษา 5 ด้าน คือ บทบาทด้านวิชาการ บทบาทด้านวิชาชีพ บทบาทด้านการพัฒนานักศึกษา บทบาทด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษา บทบาทด้านการบริการและสวัสดิการ จากกลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยราชพฤกษ์ ผลการศึกษาพบว่า บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาตาม ความต้องการของนักศึกษา 5 ด้าน และโดยภาพรวมมีความต้องการในระดับมาก และเมื่อพิจารณา ในแต่ละด้านพบว่า บทบาทด้านวิชาการเป็นด้านที่นักศึกษามีความต้องการในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษาที่สังกัดในสาขาวิชาที่ต่างกัน มีความต้องการต่อบทบาทอาจารย์ที่ ปรึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธณัชกรณ์ เย็นใจพระ (2553) ศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ เป็นจริงและที่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนชลพิณิจพนิชยการ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของนักเรียนโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาที่เป็นจริงและที่ พึงประสงค์จำแนกตามระดับชั้นปีโดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

อาทิตย์ เสาวงใหญ่ (2545) ทำการศึกษาปริญญาานิพนธ์เรื่อง งานกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุมในทัศนะของผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมนักศึกษา และกรรมการ นักศึกษา โดยทำการศึกษาด้านงานกองทุนการศึกษา ด้านงานกิจกรรมนักศึกษา ด้านงานกีฬาและ สุขภาพ ด้านงานสวัสดิการและบริการและด้านงานศิลปวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่า การ

เปรียบเทียบทัศนคติของผู้บริหารที่มีต่องานกิจการศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุมจำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานด้านกิจการนักศึกษาแตกต่างกัน มีทัศนคติต่องานกิจการนักศึกษาทั้งโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน สำหรับการเปรียบเทียบทัศนคติของอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมนักศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน และมีประสบการณ์การทำงานด้านกิจการนักศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่องานกิจการนักศึกษาทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และการเปรียบเทียบทัศนคติของกรรมการนักศึกษาที่มีต่องานกิจการศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม พบว่า นักศึกษาที่อยู่ชั้นปีต่างกัน และต่างคณะกัน มีทัศนคติต่องานกิจการนักศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีปทุม ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ธีระดา ภิญญ (2547) ได้ทำการศึกษาวิจัยบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาตามความคิดเห็นของนักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏในกลุ่มรัตนโกสินทร์ พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อบทบาทในด้านวิชาการ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม บทบาทด้านมนุษยสัมพันธ์โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และผลการทดสอบสมมติฐานระดับความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาโดยรวมทั้ง 3 ด้าน พบว่า นักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยสะสม และระดับชั้นปีแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อบทบาทในภาพรวมของอาจารย์ที่ปรึกษาไม่แตกต่างกัน แต่สำหรับนักศึกษาที่มีเพศ สาขาวิชา คณะวิชา และสถาบันการศึกษาที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อบทบาทในภาพรวมของอาจารย์ที่ปรึกษาแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05

กมลลักษณ์ ทิพากร (2549) ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ที่ปรึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพพระนครใต้ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ที่ปรึกษาด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมและความประพฤติ ด้านความรู้และประสบการณ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อทำการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ที่ปรึกษา พบว่า นักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชาที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ที่ปรึกษาในทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมชาย ชายสำอาง และ กาญจนา สมัครสมาน (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาตามความคิดเห็นของนักศึกษาปริญญาตรีคณะวิทยาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาในด้านวิชาการ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม และด้านมนุษยสัมพันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของนักศึกษาจำแนกตาม เพศ ช่วงอายุ ชั้นปีที่ศึกษา และสาขาวิชา ที่มีต่อบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาทั้ง 3 ด้านในภาพรวม พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05

สุจิตรา ศรีประสิทธิ์ (2554) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาที่คาดหวัง บทบาทที่ปฏิบัติจริง และปัญหาที่เกี่ยวกับระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ตามทัศนคติของอาจารย์ ที่ปรึกษา และนักศึกษามหาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของทัศนคติของนักศึกษาต่อความคาดหวังในบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือเรื่องความจริงใจในการช่วยเหลือนักศึกษา ค่าเฉลี่ย 4.44 ส่วนทัศนคติของนักศึกษาต่อบทบาทหน้าที่ของ

อาจารย์ที่ปรึกษาที่ปฏิบัติจริงข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือเรื่องมีความประพฤติเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดี มีค่าเฉลี่ย 4.05 นักศึกษามีทัศนคติต่อบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาที่คาดหวังด้านที่มากที่สุดคือด้านคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.37 และพบว่า ค่าเฉลี่ยของทัศนคติของอาจารย์ที่ปรึกษาต่อความคาดหวังในบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือเรื่อง มีความประพฤติเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดี ค่าเฉลี่ย 4.84 ส่วนทัศนคติของอาจารย์ที่ปรึกษาต่อบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ปฏิบัติจริงข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือเรื่อง จริ่งใจในการช่วยเหลือนักศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.45 อาจารย์ที่ปรึกษามีทัศนคติต่อบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาที่คาดหวังด้านที่มากที่สุดคือด้านคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.61 และพบว่าทัศนคติต่อบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาที่คาดหวังของอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีประสบการณ์การเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป กับอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีประสบการณ์การเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาน้อยกว่า 5 ปีไม่แตกต่างกัน

จากแนวคิดที่เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้ และแนวคิดทฤษฎีบทบาท ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังที่กล่าวมา สามารถนำมาอธิบายให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ของอาจารย์ที่ปรึกษา และคุณลักษณะที่ดีของอาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งได้แสดงออกในขณะที่ทำหน้าที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา โดยผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาด้านวิชาการ ด้านการพัฒนานักศึกษา และด้านทั่วไป และศึกษาคุณลักษณะอาจารย์ที่ปรึกษาในด้านความรู้ความสามารถ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านบุคลิกภาพ

หากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบว่านักศึกษามีการรับรู้ถึงการปฏิบัติหน้าที่ในบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นอย่างไร และนักศึกษารับรู้ถึงการแสดงออกของคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นอย่างไร ตลอดจนตัวอาจารย์ที่ปรึกษาเองได้ปฏิบัติงานจริงเป็นอย่างไร และได้แสดงออกถึงคุณลักษณะที่ดีที่สำคัญของการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นอย่างไร แล้วนำผลไปพัฒนาปรับปรุงระบบงานอาจารย์ที่ปรึกษาให้ตรงกันทั้งการรับรู้ของนักศึกษาและการปฏิบัติงานจริงของอาจารย์ที่ปรึกษา ย่อมส่งผลดีต่อการปฏิบัติหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาทุกด้าน และต่อระบบการให้การปรึกษาของคณะวิชาและต่อมหาวิทยาลัยพายัพ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักศึกษาที่จะสำเร็จเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาตามความคาดหวังและตามที่เป็นจริง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

